

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію Майко Тетяни Степанівни
«Міська рада як інститут локальної демократії в Україні»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук
за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси

Проблема реформування місцевого самоврядування відповідно до сучасних вимог демократичного урядування, є одним із актуальних і пріоритетних напрямків розвитку сучасної політичної науки. Актуальність теми дисертації зумовлена соціально-економічними та політичними змінами в Україні, необхідністю вироблення ефективної моделі місцевого самоврядування. Обрана тема постійно перебуває в полі зору вчених, однак дослідження міської ради як одного з ключових інститутів локальної демократії потребує подальших ґрунтовних досліджень.

Досвід розвинених демократичних країн демонструє, що посилення ролі громадян у задоволенні потреб територіальної громади та покращенні життєвого рівня населення є важливим елементом розвитку місцевого самоврядування. Водночас для досягнення сучасних стандартів місцевого самоврядування необхідно здійснити перехід від вертикальної структури бюрократичного адміністрування до горизонтальної системи управління, яке базується на принципі субсидіарності, чіткому визначенні функцій, взаємних прав і обов'язків держави, місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, інститутів громадянського суспільства.

Здобувачем коректно, лаконічно й чітко визначені мета і завдання дисертації, предмет і об'єкт дослідження. Теоретико-методологічна база роботи є оптимальною з точки зору об'єктивності наукового пошуку у даній проблемі. Не викликають заперечень усі пункти наукової новизни.

Структура роботи є адекватною поставленій меті, збережена послідовність викладу матеріалу, не порушений зв'язок між її структурними

частинам, а всі наступні розділи є логічним продовженням попереднього. Наприкінці кожного розділу подано стислі висновки, які відповідають тексту дослідження. Витримано науковий стиль викладу, який, водночас, не перенавантажений занадто складними конструкціями.

Значний обсяг наукових джерел, використаних в роботі, надає обґрунтованості, достовірності висновкам та узагальненням автора. Слід відзначити, що автор звертається до праць вчених різних галузей науки – політологів, соціологів, юристів, психологів, філософів, фахівців у сфері політичного менеджменту, антикризового управління та ін. На основі аналізу різноманітних джерел в процесі дослідження отримані цінні наукові результати.

Перший розділ «Теоретико-методологічні аспекти дослідження інститутів локальної демократії» дисертації містить глибокий аналіз джерельної бази та теоретико-методологічних засад дослідження у працях, які репрезентують зарубіжну і вітчизняну політичну науку. Беззаперечною заслугою дисертаційної роботи є висвітлення різноманітних точок зору щодо окремих аспектів та напрямів сучасних досліджень політичного процесу, зокрема таких, як місцеве самоврядування та локальна демократія. У закордонній політичній науці дослідження політичних процесів на регіональному та місцевому рівнях має сталу традицію. За справедливим твердженням дисертанта, у дослідженнях вітчизняних науковців особливу увагу акцентовано на активних учасниках політичного процесу (партії, громадські організації тощо) і обмаль робіт, які висвітлюють взаємодію міської ради і територіальної громади в Україні. Фрагментарними є роботи, у яких міська рада розглядається, як публічний інститут територіальної громади.

Дисертантом ґрунтовно опрацьована теоретико-методологічна база дослідження та категоріальний апарат дослідження. Зроблено уточнення деяких базових понять, обґрунтовано значення міської ради, як інституту

локальної демократії, показана її роль у процесах демократичної трансформації українського суспільства.

Другий розділ «Політико-правове регулювання участі громади у процесах локальної демократії в Україні» дисертації присвячено політико-правовому забезпеченню процесу взаємодії міської ради і громади. У відповідному підрозділі здійснено аналіз регламенту міської ради, положення про постійні та тимчасові комісії, що випливають із Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Здобувач приходять до аргументованого висновку про те, що наявність добре виписаних процедурних норм є фактором запобігання маніпулюванню думкою депутатів, і водночас надійним захистом від визнання актів міської ради незаконними. Баланс розподілу повноважень між радою, головою та виконкомом, закладений у процедурах, має бути заснований на принципах механізму стримувань та противаг у роботі міської ради.

Для реалізації принципів локальної демократії, важливим є те, що громади мають реалізовувати свої права на практиці. З одного боку, існує правове регулювання компетенції міських рад, а з іншого – наявна психологічна та юридична неготовність місцевих рад до ухвалення місцевих статутів, які навіть після ухвалення не є функціональними документами, а лише декларативними актами.

Аналіз особливостей громадського контролю та політична практика взаємодії міських рад із громадою покладено в основу третього розділу «Політична практика взаємодії міських рад з громадою». Громадський контроль як необхідна умова функціонування локальної демократії стає важливою складовою частиною процесу прийняття управлінських рішень на державному та місцевому рівнях. Громадський контроль можна розглядати через призму виконання органами влади їхніх завдань.

Проблема довіри між суб'єктами реалізації місцевої політики (владою та громадою) є дуже актуальним, особливо коли йдеться, з одного боку, про використання коштів, а з іншого – про гнучкість та відповідальність за

прийняття управлінських рішень. У зв'язку з цим, ефективність місцевих управлінських рішень, має враховувати два рівні оцінок. Перший рівень це врахування громадської думки. Другий рівень – опрацювання місцевих рішень в експертному середовищі.

У четвертому розділі «Специфіка становлення локальної демократії в Україні» розглядається важливий елемент функціонування міських рад – рівень їхньої публічності. Публічність міської ради покликана підвищувати обізнаність громадян щодо їхніх прав та можливостей. Дисертант наголошує, що індекс публічності міських рад може виступати попереджувальним та профілактичним фактором щодо запобігання корупції та порушенню прав мешканців територіальних громад щодо свободи інформації.

Дисертант приходить до висновку, що інститути громадянського суспільства є важливим партнером у визначенні стратегій локального розвитку, зокрема розвитку міст. Проте, ефективність реалізації громадських ініціатив залежить від відповідного рівня громадської активності та існування законодавчих передумов для такої реалізації та готовності міських рад до співпраці із громадськими інститутами. Реалізація громадських ініціатив потребує створення необхідних умов для участі громадськості, перш за все, у розвитку власного міста та вирішенні місцевих проблем.

Позитивною рисою дослідження є те, що дисертант не обмежується розглядом суто теоретичних аспектів проблеми, а поєднує їх з аналізом фактичної участі громадян України у вирішенні місцевих проблем. Зокрема, здійснено аналіз показників електоральної активності громадян в контексті здійснення підтримки громадського порядку, благоустрою, вирішення місцевих проблем, створення органів самоорганізації населення, здійснення підготовки нових управлінських кадрів для роботи в міських радах.

Разом з тим, відзначаючи безперечні авторські наукові здобутки та належний академічний рівень дослідження, слід вказати на окремі недоліки та дискусійні моменти дисертаційної роботи:

1. Необхідно було б в огляді літератури простежити еволюцію демократичних засад функціонування міської ради в історичній ретроспективі.

2. Другий розділ дисертації має значною мірою описовий характер. Тому інколи важко простежити логіку змін того чи іншого демократичного принципу в українському законодавстві та в електоральній практиці.

3. У п. 3.1 здобувач аналізує різні форми реалізації співробітництва територіальних громад з міською радою, які визначені законодавством України. Доцільно було у дисертації висловити авторську думку з приводу того, яка форма співробітництва на сьогодні є найбільш прийнятною в сучасних умовах реалізації реформи місцевого самоврядування в Україні

4. Звертаючись до питань, пов'язаних із взаємодією міської ради та територіальної громади, здобувач цілком справедливо критикує низький рівень громадської активності та небажання міських рад сприймати організації громадянського суспільства як стратегічного партнера (с. 152-156). Водночас, в Україні існує багато прикладів ефективної співпраці суб'єктів політичного процесу, які варті уваги.

Водночас висловлені зауваження носять рекомендаційний характер і не впливають на позитивне враження від роботи.

Загалом, дисертаційна робота Т. С. Майко «Міська рада як інститут локальної демократії в Україні» виконана на належному теоретико-методологічному рівні. Текст автореферату повністю відповідає змісту дисертації. Основні положення дисертації апробовано у належній кількості публікацій (шість фахових публікацій та 11 тез наукових конференцій) й наукових форумах різного рівня.

Дисертація є оригінальним завершеним дослідженням, відповідає вимогам п.п. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (із змінами), а її автор Майко Тетяна Степанівна заслуговує на присудження

наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси.

Офіційний опонент,

доктор політичних наук, доцент

завідувач кафедри політології

Запорізького національного університету

Є.Г. Цокур

Вчений секретар ЗНУ

В.П. Снежко